

”بۇعان ’قۇم‘ دەگەن ’سوزدى قوسۇ كەرەك“

(باسى 1 - بەتتە)

شكى موغۇل ەلمىزدىك سولتۇستىگىدە دەگى ماڭجىزى ەكولوگىيالىق خاۋىپسىزدىك قانلىقى، باس شۇجىدىك كۆكەينىدەگى ”ون مىڭ شاقىرىمدىق جاسىل قورغان“ .

2019 - جىلى مەملىكەتتىك ەكى ەما- جىلىس كەزىندە جانە دە شكى موغۇل ۋاكىلدەر ۋىرەمسىنىڭ قاراۋىنا قاتنىشقان كەزدە باس شۇجى بىلاي دەپ اتىاپ كورسەتتى: شكى موغۇلدىك ورمەن، جايلىم، سازدىق، زەن، كول، ەسول، سىياقتى ۇان ەتۇرلى جازاتلىستىق فور- ماتىسايى بار، ول ۇزاق ۋاقت قالپىتاس- قان جايلىق ەكولوگىيالىق جۇيە، ەكو- لوگىيانى قورعاۋ مەن قالپىنا كەلتىرۇدە، ەسوز جوق، كەشەندى جونگە سالۇ كەرەك.

وسى رەتكى قاراۋدا ەكولوگىيانى جونگە سالۇ ماسەلىسى تاى دا ەتۇپىندى تاقىرىقا اينالدى.

بايانۇردان كەلگەن ۋاكىل جاڭ شياۋيىڭ ەبىرنشى بولپ لەبىز ەبىلدىرى، ول باس شۇجىگە خىتاۋ ۇڭرىنىڭ ەكولوگىيانى قالپىنا كەلتىرۇدى لىگەرلەتۇ، ەسولدىك شىعىستا خۇاڭجىنى باسۇن ئەجۇ جاعدايانان مالمەت جاسادى.

”بايانۇر خۇاڭجىنىڭ ’ل’ ەرىپى فورمالى ەپشىنىنىڭ ۇستىڭگى بولگىندە- گى جەرگە ورنالاسقان، سۇارمالى ۋىل شارۋاشلىقى جاقسى دامىعان“. باس شۇجى وسى ەبىر نىستى جەرگە توتەنشە قاننى كەن، ”بۇل جەردى جاقسى قور- عاۋدا سورتاڭمانعان ەگىستىك جەردى جونگە سالۇ ماسەلىسى دە، قۇمدى جونگە سالۇ ماسەلىسى دە بار“ .

تاۋ، سۇ، ورمەن، گەنجاي، كول، جايلىم، قۇم جۇيەسىن قالاي ورنالاستىرۇدا جوعارى دەگىگەيدە جوبالاۋدى جاقسى ىستەپ، جان - جاقىنى جونگە سالۇ كەرەك، بۇل ەبىر جۇيەلى يىنجەنەريا، ۇزاق ۋاقت ەڭبەك ەتۇدى قاجەت ەتە- دى“ ، - دەدى باس شۇجى شىكەرلەي ەتۇسىندىرىپ، - ”ماسەلەن، كەيىر جەرلەر اعاش ەگىپ، ورمەن وسىرۇدە ەگىس اتىزدارىن ورمانغا وزگەرتتى، كەيىر جەرلەر قۇمدى وزگەرتۇگە ۇيد- لەسبەسە دە وزگەرتۇگە جوعارى وزىد- دىك قۇن جۇمسادى، مۇنىڭ ەبارى جارامىيدى. الدىمەن، ويداعىداي زەرتتەۋ جۇرگىزۇ، جاقسى جوبالاۋ، ىلمىي بەتالىسقا قاراي وزگەرتۇ كەرەك، ەسى جۇزىندىك جاعدايمەن، ساناسىياساق، ەكودىالعا كەتەمىز، وڭاي ولجا نۇسرەمەن دەپ كەرسىد-

(باسى 1 - بەتتە)

ۋاكىل چىن چۇانگو بىلاي دەدى: ۇكىمەت قىزمەتەن باياندامانى تولق قۇپتايىمىن. ”13 - بەسجىلدىق“ مەزگىلدە دە اسا كۇردەلى خالقالىق جاعداي، جا- پالى دا ۇتر ەل ەشى رەفورما، داۋا، ورنىقتىلىق مىندەتتەرى، اسىرسە، جاڭا تىپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىتۇ نەدەت- نىڭ ۇتر سوققىسى الدىندا، شى جىنيىڭ جولداسى ۇيىقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كومپىتەتى بۇكىل پارتىيانى، بۇكىل ەلدە- گى ەر ۇلت خالقن ەكپىندەي لىگەرد- لەپ، ۇرسى اشا جالخالق اشۇغا نىتتەقا- تاستىرىپ، باستاپ، پارتيا مەن مەملەكەت ىستەرىن قۇلىشنا سىكەرلىك كورسەتىپ لىگەرلەنەپ، ”ەكى ۇلكەن كەرەمەتنىڭ“ جاعما تاراۋىن جازاتتى. اماليات باس شۇجى شى جىنيىڭنىڭ پارتيا ورتالىق كومپىتەتنىڭ ۇيىقىسى، بۇكىل پارتيانىڭ ۇيىقىسى ورنىن باتىل قورعاۋ، پارتيا ور- تالىق كومپىتەتنىڭ بەدەلى مەن ورتالىق- تانغان ەبىر تۇتاس باسشىلىمەن باتىل قورعاۋ — جايپاي دوڭگەلەك داۋلەتتى قوعام ورناتۇدىڭ شەشۇشى جەڭسىنە جەتۇدىك، جايپاي سوتسىيالىستىك وسىز- ماندىغان مەملەكەت قۇرۇدىك جاڭا جە- ڭسىن قولعا كەلتىرۇدىڭ ەتۇبرىلى كەپ- لى ەكەندىگىن تاى ەبىر رەت دالەلدە- دى. شى جىنيىڭنىڭ جاڭا ەاۋىر جۇڭگو- شا سوتسىيالىزم يدەياسىن جەتەكشى ەتەپ، ”ەتورت تانىمدى“ كۇشەيتىپ،

شە قات - قابات زىيان تارتىپ، بوسقا ارەتەر بولامىز“ .

الشامىگىنەن كەلگەن ۋاكىل گى مىڭ بىلاي دەدى: الشاننىڭ شامامەن %93 جەر قاباتى ەسول، قۇبا ەتۇز جانە قۇاڭ جايلىم، ەكولوگىيالىق ورتاسى تو- تەنشە ەلسىز، وتكەندە تەنگىر، بادانجە- رىن، ۇلانىبۇق ەسولنىڭ ازايىن بۇقارا ابدەن شەككەن.

”تەنگىر بۇرىن توتەنشە لاستانغان، ماڭىنداعى ولكەلەر شولگە لاس سۇ جە- بەرگەن، مەن بۇل ماسەلەگە ارناۋىلى بەكىتۇ جازىپ، لاستانۇدى توتقاتۇدى، جونگە سالۇدى كۇشەيتۇدى تالاپ ەتكەن- مىن“ ، - دەدى باس شۇجى وتكەندى ەسكە لىپ.

ەكولوگىيانى جونگە سالۇ توڭرەگەن- دە ۋاكىلدەر ”قۇمان“ ”ورمانغا“ دەيىن توتقالدى.

ۋاكىل جوۋ يىجى شكى موغۇل ۇلكەن ەنىگان ورماندى وڭىرىندەگى ورمەن الاڭنىڭ جۇمسىكەرى. ول ۇزد- نىڭ ”اعاش كەسۇشەن“ ”اعاش قور- عاۋشعا“ اينالغان كەشەرمەسىن تانىستىر- دى:

قىزمەتكە قاتنىشقان كەزدە ولاردىڭ جۇمسى اترەتەندەگى 50 نەشە ادامنىڭ ەر جىلى قىستا وندىرگەن اعاش ماتەريالدارى 400 ۋاكونغا سىيادى ەكەن. كەيىن مەملەكەت تايىپى ورماندى قورعاۋ يىنجەنەرياسىن اتقارپ، ورمەن تىنەپ، ەكولوگيا بارنىشا جاقساردى.

”قازىر جايپاي خايباناتار مولاييدى، ورمەن الاڭى مەن باسقارۇ - قورعاۋ پۇكتىنە ۇنەمى ەلىك، قوڭر ايۇ كەلە- دى. مەجەلەۋگە قاراعاندا، 2018 - جىلى ەبىزدىك بۇل اراداعى ورمەن جانە سازدىق ەكولوگىيالىق جۇيەسىنە قىزمەت وتەۋ يقۇاتىمىزدىڭ جايلىق قۇنى 615 مىلليارد 974 مىلليون يۇان بولغان“ ، - دەدى ول.

”اعاش كەسۇشەن“ ”اعاش قورعاۋشعا“ دەيىن ەبىزدىك سالاناڭىزداعى بۇل بۇ- رىلىس ەلمىزدىڭ كاسىپ سالاسى قۇرد- لىمىنداعى بۇرىلىستىڭ نىقىشام بەينەسى“ ، - باس شۇجى ەسوز جالغاپ، كوپىشلىككە ەكولوگيا ەسەبىن جاساپ بەردى، - ”ەسىز تىلگە العان بۇل ەكولوگىيالىق جايلى قۇن - جاسىل GDP ۇعمى، ەكولوگيا- نىڭ ۇزىنىڭ قۇن كەنىن نۇسىندىرە- دى. مۇندا ورمەننىڭ ۇزىنىڭ قۇنى بولپ قانا قالماستان، تاى وتتەنگى شىعارۇ اسەرى دە بار، اسىرسە، ول ساياحات، ورمەن ەكونومىكاسى سىياقتە-

”ەتورت سەنەمدى“ بەكەمدەپ، ”ەكىنى قورعاۋدى“ ورنىداپ، باستان - ايباق يدەيادا، سايباسىدا، ارەكەتتە شى جىنيىڭ جولداسى ۇيىقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كومپىتەتمەن وسكەلەڭ ەبىر ۇزىندىلقتى ساقىتاپ، ساياسى تۇجرىمداۋ قابىلەتنى، ساياسى ەتۇسىنۇ قابىلەتنى، ساياسى ايتارۇ قابىلەتنى ۇزدىكىسىز جوعارلاتتى، جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شىنجياڭدى جونگە سالۇ جايلى جوباسىن جايلى بەتتىك داپەكتە- لەندىرىپ، قوعام ورنىقتىلىقى مەن باياندى نىتىشنىق باس نىساناسىن مىقتى يگەرىپ، جاڭا داۋ كەزدەڭىن تىياناق ەتەپ، جاڭا داۋ ۇستانىمەن داپەكتىلەندىرىپ، جاڭا داۋ ارناسىن قالپىتاستىرىپ، قوعام ورنىقتە- لىمى، نىدەتەنەن ساقىتانۇ - تىزگىندەۋدى ۇدايىلاندىرۇ، ۇندىرىس خاۋىپسىزدىكى قىزمەتتەرىن شىن مانىندە ويداعىداي يگەرىپ، خالىق تۇرمىسىمەن تىعىز جانا- سىب، ەكونومىكالىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن لىگەرلەتەپ، دامۇعا جالخالق اشۇ ارقىلى دەم بەرۇ، ەرەكشە، ارتقىشلىققا يە كاسىپ سالالارىن ۇلعايتۇ، شكى سۇرانىس- تىڭ ستراتەگىيالىق نەگىزگى نۇيىندەرىن كەڭەيتۇ، رەفورما جاساۋدى تەرەڭدەتەپ، ەسىك اشۇدى كەڭەيتۇ، كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال ۇلۇدىك جەتتىستىكتەرىن بەكەمدەۋ، كەڭەيتۇ، ۋىل - قىستاقىتى گۇلدەندىرۇ ستراتەگىياسىن جايلى بەتتىك لىگەرلەتۇ سىياقتى ەتۇپىندى مىندەتتەر- دى كورنەكتىلەندىرىپ، ”14 - بەسجىل-

لاردى دا الا كەلەدى“ . باس شۇجى شى جىنيىڭ شكى موغۇلدىن لاستانۇدان ساقىتانۇدان جانە ونى جونگە سالۇدان قامال ۇ شايقاسىن ۇزدىكىسىز ويداعىداي جۇرگىزىپ، اتىوس- فەرانىڭ، سۇدىڭ، توپىراقتىڭ لاستانۇدىن كەشەندى جونگە سالۇدى كۇشەيتەپ، قالا مەن ۋىلدىڭ ورتاسىن ۇزدىكىسىز جاقسارتۇدى تالاپ ەتتى.

جاراتلىستىق ەكولوگىيادان باس شۇجى ساياسى ەكولوگىيانى دا تىلگە الدى. وتكەنگى ەبىر مەزگىلدە شكى موغۇلدىڭ دامۇى كومىر سىياقتى بايلەق- تاردى اشۇعا سۇيەنەپ، جاراتلىستىق ەكولوگىيانى ەبۇلدىرىپ قانا قالماستان، ساياسى ەكولوگىيانىڭ دا لاستانۇدىن تۇدىردى. بىلتىر شكى موغۇل ۋاكىلدەر ۋىرەمسىنىڭ باياندامانى قاراۋىنا قاتە- ناسقان كەزدە باس شۇجى: ”كومىرگە قاتىستى شىرىكتەسۇ لاستانۇدىڭ ۇلى وسپەسى مەن قاينارنا اينالدى، تەرەڭ ساباق قابىلداپ، تۇزمىدەگى ساڭلاۋ- لاردى قاتاق بىتەۋ كەرەك“ ، - دەپ اتاپ كورسەتتى.

باس شۇجىدىڭ تالاپتارىن باتىل تىياناقتاندىرغان شكى موغۇل بىلتىردان بەرى كومىرگە قاتىستى سالاداعى شىرىك- تەسۇدى ”20 جىل شەگەرەپ تەكسەرىپ“ ، داستاردىڭ ورنىقتىلىق بارىسىندا لىگە- رلەۋ قىزمەت جايلى ارناسىنا تاباندى بولپ، خالىقى وزەك تەنكەن دامۇ يدە- ياسىنا تاباندى بولپ، دامۇ مەن خاۋىپ- سىزدىكتى ەبىر تۇتاس جوسپارلاۋعا تا- باندى بولپ، جاڭا داۋ كەزدەڭىن تىياناق ەتەپ، جاڭا داۋ ۇستانىمەن دا- يەكتىلەندىرىپ، جاڭا داۋ ارناسىن قا- نىن ەستە بەرىك ساقتاۋ كەرەك. قولنىدا- عى ۇقتقان پايدالانىپ جەكە پايدا كوز- دەۋىنە، كەيىر مۇددەلك توپتاردىڭ پايد- داسىن كوزدەۋىنە بولمايدى“ ، ”كومىر- دەن پايدالانىپ شىرىكتەسۇمەن اينالسى- قاندا، تۇلكىنىڭ قۇيرىعى اينەۋ ەبىر كورد- نەدى، كورنىگەن زامان سوعۇ كەرەك“ .

”پارتيا 18 - قۇرۇلتايىنان بەرى پارتيا ورتالىق كومپىتەتتى 8 جىل شىرىك- تەسۇگە قارىس كۇرەس ورىستەتەپ، ەبىر جاعىنان، شىرىكتەسۇدىڭ مولايۇنا باتىل نولدىك تومىزدىلىك كورسەتسە، ەندى ەبىر جاعىنان، ساتقالغان شىرىكتەسۇ اشكەرلەنسە بولغانى، وعان دا نولدىك تومىزدىلىك كورسەت- تى. شىرىكتەسۇگە قارىس تۇرۇ ماڭگى جالعالما- دى“ ، - دەدى باس شۇجى شى جىنيىڭ. (شىنجۇا اگەنتىسىنىڭ 3 - ايدىڭ 5 - كۇنى بەيجىڭنەن بەرگەن خابارى)

جاڭا دامۇ ۇستانىمەن تولق، دالىمە - ۇال، جايپاي داپەكتىلەندىرىپ، جۇڭخۇا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمىن بەرىك ورناتۇ كەرەك

ساۋدا ورتاسىن ساپالاندىرىپ، ”ەبىر بەلدەۋ، ەبىر جولىدى“ بىرگە قۇرۇعا بەلسەنە ات سالىسىپ، جوعارى دەڭ- گەيلى ەسىك اشۇ ارقىلى جوعارى ساپا- لى دامۇدى جەبىۋ كەرەك.

شى جىنيىڭ بىلاي دەپ اتىاپ كورسەتتى: شكى موغۇل كەدەيلىك- تەن ارىلتۇدان قامال ۇ نىسانا - مىن دەتتەرىن ۇاعىندا ورنىدادى، بۇل قۇا- نارلىق ەرى قۇتتىقتارلىق ەسى. كە- دەيلىكتەن ارىلتۇ، كەدەيلىك قالىپمەن ۇ سوغى كومبە مەمس، قايتا جاڭا تۇرمىستىڭ، جاڭا كۇرەستىڭ باستاما- سى. دامۇدىڭ بىر كەلكى بولماۋ، تولق بولماۋ ماسەلەسىن شەشۇدە قالا مەن ۋىلدىڭ وڭىرلىك دامۇ بارقىن ازىپۇدا، ادامنىڭ جىلن - جاقىنى دامۇىن جانە جالىپ خالىقنىڭ بىرگە بايۇن جۇزەگە اسىرۇدا ەلى دە مىندەت ۇبر، جول ۇزاق. شكى موغۇلدىڭ جەرى كەڭ، ادامى از، گەنىشى - مالشىلار ەبىرشاما بىتتىراقتى ورنالاسقان، ەكولوگىيالىق ورتاسى ەلسىز، كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال ۇ جەتتىستىكتەرىن بەكەمدەۋدە، كەڭەيتۇدە، ۋىل - قىستاقنىڭ گۇلدەنۇدىن لىگەرلەتۇدە قىبىندىق زور، سىن - سايسى كوپ، كولەمدى قايتا كەدەي- لەسۇدەن ساقىتانۇدىڭ تومەنگى شەگىن باتىل ساقىتاۋ كەرەك. باسەمدىققا يە ەرەكشە كاسىپ سالالارن دامىپتى، ۇيلە- سىمدى كولەمدەگى شارۋاشلىقتى دامە- تىپ، ەكىن، مال شارۋاشلىقىنى كاسىپ سالالانۇىن، ماركالانۇىن جەبەۋ ەرى ما- دەنيەتتى، ساياحاتتى دامىتۇمەن، ۋىل - قىستاق ساياحاتىن دامىتۇمەن ۇشتاستى- رىپ، گەنىشى - مالشىلار كىرسىن ارتىترۇ كەرەك.

شى جىنيىڭ بىلاي دەپ اتىاپ كورسەتتى: پارتيا ورتالىق كومپىتەتتى پارتيا تارىخىن ۇيرەنۇ تارىبەسى جونىدە جە جالىپ بەتتىك ورنالاستىرۇ جاسادى، تىياناقتاندىرۇدى بۇلجىماسىتان ويداعى- داي يگەرۇ كەرەك. قالاي العا تارتىساق تا باسقان ەزىمىزدى: قانشا السقا ۇزاپ، قانشا نۇرلى بولاشاققا قادم قويساق تا باستان وتكەندى جانە نە ۇشۇن جولعا شىققانىمىزدى ەستەن شىعارماۋىمىز كەرەك. رەتەدە پارتيا قۇرىلغان العاشقى تۇستا پارتيامىز ۇلت ماسەلەسىنە ەرەكشە نازار اۋداردى. لى داڭجۇ جولداسى موغۇل قازاسى ارانىسندا ماركسىزدى تىاراتۇ، كوممۇنىزمنىڭ العاباسار ەلەمەنتتەرىن باۋلۇ قىزمەتتە تىكەلەي باسشىلىق ەتتى جانە قاتىناستى. 1923 - جىلى شكى موغۇلدا ۇ لانفۇدى قامىتىغان ەبىرنشى توپتاعى كوممۇنىستەر جارىققا شىقتى. 1947 - جىلى 5 - ايدا پارتيا باس- شلىقىنداعى شكى موغۇل اۋتونومىيالى رايونى قۇرىلغاندى جاريالانىپ، پارتيا- مىزدىڭ ەل دىشىندەگى ۇلت ماسەلەسىن ماركسىزمى قولىدانىپ شەشۇدىڭ تا- بىستى امالياتىنا اينالدى. جاڭا جۇڭگو قۇرىلغاندىن كەيىن، شكى موغۇلدا ”ەبىر نيەتەن سەلەسەپ باۋتۇ بولات - تەمىر زاۋدىن قۇرۇ“، ”3000 جەتىم بالانىڭ شكى موغۇلعا كەلۇى“ سىياقتى تارىخى ادەمى خىكايالار جارىققا شىقتى. پارتيا تارىخىن ۇيرەنۇ تارىبە- سىندە وسى قىزىل بايلىقتاردان ويداعى- داي پايدالانىپ، قالىڭ پارتيا مۇشەلە- رىن، كادىلاردى پارتيا تارىخىن ەتۇپىن- دى تۇردە ۇيرەنۇگە، سونىمەن بىرگە جاڭا جۇڭگو تارىخىن، رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۇ تارىخىن، سوتسىيالىزمنىڭ دامۇ تارىخىن ۇيرەنۇگە، تارىختى ۇيرەنۇ ارقىلى قايعىدانى ەتۇسىنىپ، تارىختى ۇيرەنۇ ارقىلى سەنەمدى ارتىت- رىپ، تارىختى ۇيرەنۇ ارقىلى ەمورال- دى اسقاقتاتىپ، تارىختى ۇيرەنۇ ارقىلى ۇمتىلا سىتەپ، پارتيا تارىخىن ۇيرە- نىپ، يدەيانى ەتۇسىنىپ، ناقتى ەسى سىتەپ، جاڭا جاعداي اشۇعا، اسىرسە، ۇلت ماسەلەسىن شەشۇدىڭ جۇڭگوشا دۇرسى جولىمەن جۇرۇگە تاباندى بولۇ، ۇلتىزدىڭ ۇلى نىتىماعىن قورعاۋ، جۇڭخۇا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمىن بەرىك ورناتۇ سىياقتى كەلەلى ماسەلە- لەردە يدەيالىق تانىم مەن قىزمەت- ورسىن ۇزدىكىسىز جوعارلاتۇعا ۇيمە- داستىرۇ كەرەك.

شى جىنيىڭ بىلاي دەپ باسا دا- رىپتەدى: شكى موغۇلدىڭ ەكولوگيا- لىق ورتاسىن ويداعىداي قورعاپ، وتا- نمىزدىڭ سولتۇستىگىندەگى ەكولوگيا- لىق خاۋىپسىزدىك قالىقتىمىن بەرىك ورناتۇ كەرەك. تۇنىق سۇ، جاسىل تاۋ - باعالى بايلىق ۇستانىمەن تاباندى بولپ، ەكولوگىيانى الدىڭعى ورنىغا قويۇ، جاسىل دامۇ جولىمەن بۇلجىماي ەبۇرۇ كەرەك. لاستانۇدان ساقىتانۇ مەن ونى جونگە سالۇدان قامال ۇ شايقاسىن ۇزدىكىسىز ويداعىداي جۇرگە- زىپ، اتىوسفەرانىڭ، سۇدىڭ، توپىراق- تىنىڭ لاستانۇدىن كەشەندى جونگە سالۇدى كۇشەيتەپ، قالا، ۋىل ورتا- سىن ۇزدىكىسىز جاقسارتۇ كەرەك. قايد- لىرىنان جونگە سالۇدى كۇشەيتەپ، پايد- لىقتان جوعارى ۇنىمدى پايدالانۇدى لىگەرلەتەپ، ەتۇپىندى كاسپىتەردى، ماڭجىزى سالالاردى جاسىلداندىرىپ وزگەرتۇ تەبىنىن كۇشەيتەپ، تازا ۇند- دىرىستى دامىتەپ، جاسىل، تومەن كو- مىرتەكى دامۇدى جەدەل جۇزەگە اسىرۇ كەرەك. تاۋ، سۇ، ورمەن، اتىز، كول، ەبىر تۇتاس جوسپارلاپ، ەكولوگىيانى قورعاۋ، قالپىنا كەلتىرۇ يىنجەنەرياسىن ويد- دىمىداعى اتقارپ، ەكولوگىيالىق جۇيەنى قورعاۋ تەبىنن كۇشەيتەپ، ەكولوگىيالىق جۇيەنىڭ تۇرقالىقى مەن باياندىلىمەن جوعارلاتۇ كەرەك.

شى جىنيىڭ بىلاي دەپ اتىاپ كورسەتتى: شكى موغۇل ەلمىزدە ەك رەتە قۇرىلغان ۇلتىق اۋتونومىيالى رايون رەتىندە، ۇلتىتار نىتىماعىن جە- بەۋدە داڭقتى داستۇرگە يە، ۇزاق ۋا- قىستان بەرى ”ۇلكىلى اۋتونومىيالى رايون“ سىندى وسكەلەڭ داڭقتقا يە بولپ كەلەدى، ونى بارنىشا قاستىر- لەۋ، ۇزدىكىسىز ساقىتاۋ كەرەك. بىرگە نىتىماقتاسىپ كۇرەس جۇرگىزۇدى، بىرگە دامىپ گۇلدەنۇدى ارقاۋ تىتەپ، حانزۇلار از ۇلتىتاردان ايرىلا ەلپىتىندى- مىن، از ۇلتىتار حانزۇلاردان ايرىلا ەلپە- تىندىمەن، از ۇلتىتار دا ەبىر - بىرىندەن ايرىلا ەلپىتىندىمەن ەستە بەرىك ساقىتاپ، ۇلتىتار نىتىماعىن جەبەۋ جاعىد- لى، ناقتى سىتەپ، ەر ۇلت بۇقاراسىد- لىلار قاراۋعا قاتىناستى.